

KOMITETY NAUKOWE PAN W ROZWOJU KADRY NAUKOWEJ INŻYNIERII ROLNICZEJ

Rudolf Michałek - czł. rzecz. PAN

Katedra Inżynierii Rolniczej i Informatyki, Akademia Rolnicza w Krakowie

Streszczenie. Praca przedstawia aktualną sieć komitetów naukowych PAN z przydziałem do poszczególnych wydziałów a także liczbę i strukturę członków PAN oraz imienny wykaz komitetów funkcjonujących w Wydziale V. W oparciu o ustalone przez Prezydium PAN kryteria przedstawiono 10 najlepszych i 10 najmniej aktywnych komitetów. Szczególną uwagę poświęcono Komitetowi Techniki Rolniczej PAN i jego wpływowi na działalność całej dyscypliny inżynierii rolniczej.

Słowa kluczowe: nauka, komitety, kadry, rozwój

Wprowadzenie

W aktualnej strukturze nauki polskiej można wyróżnić trzy zasadnicze pion: akademicki, PAN-owski oraz JBR. Pion drugi, który liczebnie jest zdecydowanie najmniejszy [Michałek 2003] odgrywa jednak istotną rolę z uwagi na swą rolę korporacyjną i to w podwójnym znaczeniu. Chodzi mianowicie o członków PAN a także komitety naukowe, bezpośrednio nadzorowane przez pion nauki ale skupiające w swoich składach wybranych przedstawicieli wszystkich pionów nauki. W br. przypadku kampania wyborcza do komitetów, których kadencja obecnie trwa 4 lata. Korzystając z tej okazji w pracy niniejszej omówione zostaną funkcje komitetów w koordynacji badań i integracji środowisk naukowych. Jako przykład posłuży Komitet Techniki Rolniczej, obejmujący swym zasięgiem całą dyscyplinę inżynierii rolniczej.

Stan liczebny i struktura organizacyjna PAN

Pion PAN obejmuje swym zakresem zarówno część korporacyjną jak i placówki naukowe, będące w znakomitej części instytucjami o wysokiej randze w ocenie parametrycznej Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. W tabeli 1 przedstawiono aktualny stan członków PAN w rozbiciu na poszczególne wydziały oraz miejsce zatrudnienia [Analiza aktywności komitetów naukowych... 2006].

Tabela obejmuje wyłącznie członków krajowych z podziałem na rzeczywistych i korespondentów. Wszystkie dane liczbowe są to tzw. nominalne stany, gdyż wraz z upływającym czasem następują ubytki naturalne, które są uzupełniane co 4 lata poprzez wybory. Nominalnie PAN liczy 339 członków, w tym 196 rzeczywistych i 143 korespondentów. Najliczniejszą grupę członków PAN stanowią pracownicy szkół wyższych w ilości 165 co stanowi 47%. Analizując skład pod względem specjalności zauważymy, że spośród 7-miu

wydziałów najliczniejszą grupę stanowią członkowie Wydziału Mat.-Fiz.-Chem., których łącznie jest 76. Najmniej liczne są Wydziały w kolejności: Nauki biologiczne 39, Nauki medyczne 38, Nauki rolnicze, leśne i weterynaryjne 36 oraz Nauki o ziemi i górnictwo 33.

Tabela 1. Stan liczebny oraz struktura PAN
Table 1. Membership and structure of PAN

Lp	Wydziały	Członkowie krajowi			Członkowie wg zatrudnienia			
		Ogółem	Rzecz.	Ko- resp.	PAN	Szkoły Wyższe	Inne Instytuty	Pozostałe
1	Nauki społeczne	53	31	22	10	32	2	9
2	Nauki biologiczne	39	21	18	22	17		
3	Nauki Mat-Fiz-Chemiczne	76	48	28	32	36	2	6
4	Nauki techniczne	64	35	29	16	38	1	9
5	Nauki rolnicze, leśne i weterynaryjne	36	21	15	6	9	8	13
6	Nauki medyczne	38	20	18	4	22	8	4
7	Nauki o ziemi i górnictwo	33	20	13	14	11	4	4
	Razem	339	196	143	104	165	25	45

Komitety naukowe PAN

Stanowią drugą część korporacyjną PAN a zarazem pomost pomiędzy tym pionem a pozostałą częścią nauki polskiej. Członkowie komitetów są wybierani na okres 4-ech lat, spośród wszystkich tzw. samodzielnych pracowników nauki. Funkcje komitetów są wielorakie a do najważniejszych można zaliczyć: integrację środowisk naukowych wokół określonych dyscyplin naukowych, współdziałanie w koordynacji badań oraz działalność wydawniczą. Wszystkie wymienione funkcje są realizowane min. poprzez organizację konferencji i sympozjów naukowych a także bogatą działalność upowszechnieniową. W tym zakresie komitety ściśle współpracują z towarzystwami naukowymi, tworząc wspólnie silne ogniwa wspierające rozwój nauki. O pozycji komitetów najlepiej świadczy, zarówno duża ich liczba jak i zaangażowanie pracowników nauki w ich działalność. Dane z tego zakresu przedstawia tabela 2 [Analiza aktywności komitetów naukowych... 2006].

Przedstawione tam dane odnoszą się zarówno do liczby komitetów w poszczególnych wydziałach jak i członków na tle liczebności środowisk naukowych. Łącznie PAN skupia 109 komitetów, w tym 95 dyscyplinarnych i 14 problemowych. W ich działalność zaangażowanych jest 3810 członków, na ogólną liczbę 29814 tzw. samodzielnych pracowników nauki a więc osoby posiadające tytuł naukowy bądź stopień doktora habilitowanego. Stanowi to więc ponad 12% tego środowiska. W Wydziale V obejmującym nauki rolnicze, leśne i weterynaryjne pracuje 16 komitetów, w tym 12 dyscyplinarnych i 4 problemowe.

Komitety naukowe PAN...

Tabela 2. Komitety naukowe i problemowe
Table 2. Scientific and research committees

Jednostka	Liczba		Liczebność środowiska		Członkowie komitetów		Udział % prof. i dr hab. czł. kom. w środowisku
	komi- tetów	dyscyplin	Prof. i dr hab.	Prof. i dr hab. na 1 Komitet	ogółem	Prof. i dr hab.	
Wydział I	24	24	10 378	432	898	869	8,37
Wydział II	11	6	1 833	166	373	351	19,15
Wydział III	6	10	3 839	639	290	280	7,29
Wydział IV	16	17	5 075	317	509	491	9,67
Wydział V	16	10	2 599	162	452	448	17,24
Wydział VI	11	5	4 210	382	332	325	7,72
Wydział VII	11	7	1 734	157	371	351	20,24
Razem	95	79	29 668	312	3 225	3 115	10,5
Kom. przy Prezydium	14		146*		585	498	
Ogółem	109		29 814	273	3 810	3 613	12,12

* - nauki wojskowe nie objęte zakresem działania komitetów

W zakres działalności tego Wydziału wchodzi 10 dyscyplin naukowych. Aktualnie funkcjonują następujące komitety [Analiza aktywności komitetów naukowych... 2006]:

A. Komitety dyscyplinarne (stałe)

1. Komitet Ekonomiki Rolnictwa
2. Komitet Fizjologii, Genetyki i Hodowli Roślin
3. Komitet Gleboznawstwa i Chemii Rolnej
4. Komitet Melioracji i Inżynierii Środowiska Rolniczego
5. Komitet Nauk Leśnych
6. Komitet Nauk Ogrodniczych
7. Komitet Nauki o Żywności
8. Komitet Nauk Weterynaryjnych
9. Komitet Nauk Zootechnicznych
10. Komitet Techniki Rolniczej
11. Komitet Technologii Drewna
12. Komitet Uprawy Roślin

B. Komitety Problemowe

13. Komitet Agrofizyki
14. Komitet Biologii Rozrodu Zwierząt Użytkowych
15. Komitet Ochrony Roślin
16. Komitet Zagospodarowania Ziemi Górskich

W minionej kadencji Prezydium PAN podjęło próbę oceny aktywności poszczególnych komitetów. Przy ocenie przyjęto następujące kryteria:

1. Liczba zebrań plenarnych
2. Liczba posiedzeń prezydiów

3. Liczba zebrań komisji, sekcji lub zespołów
4. Liczba organizowanych lub współorganizowanych konferencji
5. Liczba wydanych publikacji
6. Liczba ekspertyz, ocen i opinii
7. Działalność w zakresie upowszechniania nauki
8. Współpraca z zagranicznymi organizacjami
9. Wnioskowanie do KBN z projektami badawczymi

Przyjmując te kryteria, najlepszym spośród wszystkich 109 komitetów okazał się Komitet Budowy Maszyn uzyskując łącznie 2275. W gronie 10-ciu najlepszych jako jedyny z Wydziału V znalazł się Komitet Techniki Rolniczej, uzyskując 5-te miejsce z sumą punktów 1900. Ponieważ Komitet ten obejmuje zakresem inżynierię rolniczą, stąd też w następnym rozdziale poświęcimy mu więcej uwagi.

Skład osobowy i formy działalności Komitetu Techniki Rolniczej PAN

W analizie uwzględniono kadencję przypadającą na lata 2003–2006 ale faktycznie do nowych wyborów i ukonstytuowanie się władz w czerwcu br.

Pełny skład Komitetu KTR PAN wraz ze stałym miejscem pracy przedstawiono poniżej.

Honorowy Przewodniczący Komitetu

Czł. recz. PAN Janusz Haman PFUN PAN Warszawa

Przewodniczący Komitetu

Czł. recz. PAN Rudolf Michałek AR Kraków

Zastępcy Przewodniczącego

Prof. dr hab. Andrzej Kwieciński AR Lublin

Prof. dr hab. Józef Szlachta UP Wrocław

Sekretarz Komitetu

Prof. dr hab. Aleksander Szeptycki IBMER Warszawa

Członek PAN

Czł. rzec. PAN Tadeusz Kobak-Nowacki SGGW Warszawa

Honorowi członkowie Komitetu

Prof. dr hab. Władysław Bala AR Kraków

Doc. dr Jacek Biłowicki CUN PAN Warszawa

Prof. dr hab. Stanisław Pabis SGGW Warszawa

Prof. dr hab. Zdzisław Wójcicki IBMER Warszawa

Członkowie Komitetu

Prof. dr hab. Waław Bieda AR Kraków

Prof. dr hab. Małgorzata Bzowska-Bakalarz AR Lublin

Prof. dr hab. Jan Dawidowski AR Szczecin

Prof. dr hab. Jarosław Diakun PK Koszalin

Prof. dr hab. Kazimierz Dreszer AR Lublin

Prof. dr hab. Józef Grochowicz AR Lublin

Prof. dr hab. Ryszard Hołownicki ISK Skierniewice

Prof. dr hab. Małgorzata Jaros SGGW Warszawa

Prof. dr hab. Eugeniusz Kamiński UP Wrocław

Prof. dr hab. Zdzisław Kośmicki PP Poznań

Komitety naukowe PAN...

Prof. dr hab. Józef Kowalski	AR Kraków
Prof. dr hab. Adam Krysztofiak	AR Poznań
Prof. dr hab. Andrzej Kusz	AR Lublin
Prof. dr hab. Norbert Marks	AR Kraków
Prof. dr hab. Marek Tukiendorf	PO Opole
Prof. dr hab. Jan Pabis	IBMER Warszawa
Prof. dr hab. Leszek Powierża	PW Warszawa F. Płock
Prof. dr hab. Tadeusz Rawa	UWM Olsztyn
Prof. dr hab. Mieczysław Szpryngiel	AR Lublin
Prof. dr hab. Zbigniew Ślipek	AR Kraków
Prof. dr hab. Czesław Waszkiewicz	SGGW Warszawa
Prof. dr hab. Jerzy Weres	AR Poznań
Prof. dr hab. Piotr Zalewski	AR Kraków

W trakcie kadencji zmarli: prof. Tadeusz Kobak-Nowacki – czł. rzecz. PAN oraz prof. Władysław Bala – czł. honorowy Komitetu.

Przez całą kadencję Komitet pracował z podziałem na 6 następujących sekcji:

1. Sekcja Budownictwa Rolniczego i Infrastruktury – przewodniczący prof. dr hab. Waclaw Bieda
2. Sekcja Eksploatacji, Ekonomiki i Ergonomii – przewodniczący prof. dr hab. Leszek Powierża
3. Sekcja Mechanizacji Rolnictwa – przewodnicząca prof. dr hab. Małgorzata Bzowska-Balalarz
4. Sekcja Techniki w Przetwórstwie Rolno-Spożywczym – przewodniczący prof. dr hab. Józef Grochowicz
5. Sekcja Zastosowania Informatyki w Rolnictwie – przewodniczący prof. dr hab. Jerzy Weres
6. Sekcja Filmu Naukowego – przewodniczący prof. dr hab. Piotr Zalewski

Poza wymienionymi sekcjami stałymi organami Komitetu były: Rada Programowa Wydawnictw KTR PAN oraz komitety redakcyjne.

Rada Programowa działa w następującym składzie:

- czł. rzecz. PAN prof. dr hab. inż. Janusz Haman – przewodniczący
- czł. rzecz. PAN prof. dr hab. inż. Rudolf Michałek – wiceprzewodniczący
- prof. dr hab. inż. Małgorzata Bzowska-Bakalarz
- prof. dr hab. inż. Jan Dawidowski
- prof. dr hab. inż. Stanisław Pabis
- prof. dr hab. inż. Robert Rowiński
- prof. dr hab. inż. Józef Szlachta
- Prof. dr hab. inż. Jerzy Weres
- prof. dr hab. inż. Zdzisław Wójcicki

Członkowie zagraniczni:

- prof. Gerard Willam Isaacs (USA)
- prof. Stefan Cenkowski (Kanada)
- prof. Jurgen Hahn (Niemcy)

prof. Radomir Adamovsky (Rep. Czeska)
prof. Oleg Sidorczuk (Ukraina)

W zakres wydawnictw Komitetu wchodzi 3 czasopisma, których nazwy i składy redakcyjne przedstawiały się następująco:

Annual Review of Agricultural Engineering

prof. dr hab. inż. Stanisław Pabis – redaktor naczelny
prof. dr hab. inż. Jan Pawlak – sekretarz
prof. dr hab. inż. Janusz Haman
prof. dr hab. inż. Rudolf Michałek
prof. dr hab. inż. Ryszard Hołownicki

Problemy Inżynierii Rolniczej

prof. dr hab. inż. Zdzisław Wójcicki - redaktor naczelny
doc. dr hab. inż. Anna Grzybek - sekretarz
prof. dr hab. inż. Ryszard Hołownicki
prof. dr hab. inż. Rudolf Michałek
prof. dr hab. inż. Czesław Waszkiewicz

Inżynieria Rolnicza

prof. dr hab. inż. Rudolf Michałek – redaktor naczelny
prof. dr hab. inż. Sławomir Kurpaska – sekretarz
prof. dr hab. inż. Janusz Haman
prof. dr hab. inż. Janusz Laskowski

Materialny dorobek, zarówno Rady jak i Komitetów Redakcyjnych, jest poważny i w decydującym stopniu wpłynął na rozwój kadr naukowych w inżynierii rolniczej w ostatnim 5-cio leciu. Ilościowe zestawienia wydanych zeszytów przedstawia tab. 3. Jak widać z tej tabeli zdecydowanie przoduje Inżynieria Rolnicza, która w ciągu 4-ech lat łącznie wydała 45 zeszytów. Problemy Inżynierii Rolniczej są kwartalnikiem i ukazują się regularnie 4 razy w roku. Nieregularnie ukazuje się anglojęzyczny Annual Review of Agricultural Engineering, który w ciągu 4-ech lat wydał zaledwie dwa zeszyty.

Tabela 3. Ilościowe zestawienie wydawnictw KTR PAN

Table 3. Quantative list of KTR PAN publications

Lp.	Tytuł	Wydano w latach				Razem
		2003	2004	2005	2006	
1.	Annual Review of Agricultural Engineering	-	1	1	-	2
2.	Problemy Inżynierii Rolniczej	4	4	4	4	16
3.	Inżynieria Rolnicza	12	5	15	13	45

Komitety naukowe PAN...

Podkreślając poważne osiągnięcia wydawnicze, należy jednak zaznaczyć, że ich słabą stroną jest niska punktacja, o czym była już mowa w innych opracowaniach [Michałek, Kowalski 2007]. Rzutuje to w konsekwencji na parametryczne oceny poszczególnych ośrodków inżynierii rolniczej w kraju a co za tym idzie uzyskiwane niskie kategorie. Stąd też postulat do nowych władz Komitetu o zwrócenie uwagi na ten mankament i spełnienie stawianych wymogów dla uzyskania wyższej punktacji. Dokonując bilansu osiągnięć Komitetu w minionej kadencji trzeba jeszcze podkreślić najważniejszy sukces, który zadecydował o wysokiej pozycji w ocenie Prezydium PAN. Chodzi o liczbę organizowanych lub współorganizowanych konferencji i szkół naukowych. Dane z tego okresu przedstawia tabela 4.

Tabela 4. Konferencje i Szkoły Naukowe organizowane pod patronatem KTR PAN
Table 4. Conferences and Scientific Education arranged under the patronate of KTR PAN

Lp.	Wyszczególnienie	Zorganizowano w latach				Razem
		2003	2004	2005	2006	
1.	Szkoły Naukowe	4	4	4	5	17
2.	Konferencje naukowe	13	12	12	11	48

W ciągu czterech lat pod patronatem Komitetu zorganizowano w kraju 48 konferencji krajowych i międzynarodowych. Praktycznie nie było ważniejszej i liczącej się w środowisku konferencji, bez udziału i poparcia Komitetu. Innym poważnym osiągnięciem są szkoły naukowe, których zorganizowano w ciągu 4 lat 17. Do stałych trzech szkół w ostatnich latach doszły jeszcze dwie: „Postęp w inżynierii żywności” oraz „Warsztaty naukowe w inżynierii rolniczej”. Szkoły naukowe znacznie silniej oddziałują integrująco na środowisko w porównaniu z konferencjami. Potwierdzeniem tego stwierdzenia jest fakt, że ostatnia z wymienionych jest organizowana przez Politechnikę Opolską. Ponadto w całym obszarze nauk rolniczych, właśnie środowisko inżynierii rolniczej zapoczątkowało tę formę integracji, która obecnie jest naśladowana z dobrym skutkiem przez inne dyscypliny naukowe. Zarówno konferencje jak i szkoły naukowe są bardzo skutecznym środkiem na pobudzenie inicjatyw twórczych a w konsekwencji pomnożenie dorobku publikacyjnego, który jest decydującym czynnikiem w rozwoju kadry naukowej.

To stwierdzenie jest podsumowaniem 18 lat pracy w Centralnej Komisji ds. tytułu i stopni naukowych.

Podsumowanie

W roku 2007 zakończyła się 4-letnia kadencja działalności komitetów naukowych PAN. W Wydziale V Nauk Rolniczych, Leśnych i Weterynaryjnych jest ich łącznie 16. Jednym z dyscyplinarnych jest Komitet Techniki Rolniczej, który w ocenie Prezydium PAN zajął wysoką 5 pozycję na 109 klasyfikowanych.

W pracy przedstawiono na tle ogólnej statystyki, skład osobowy, strukturę i formy działalności tego komitetu. Szczególną uwagę zwrócono na działalność wydawniczą oraz organizację konferencji i szkół naukowych.

Podsumowaniem jest stwierdzenie, że 80% awansów naukowych w inżynierii rolniczej wynika z osiągnięć naukowych opublikowanych w wydawnictwach naukowych KTR PAN.

Bibliografia

Michałek R. 2002. Uwarunkowanie naukowego awansu w inżynierii rolniczej – Wydawnictwo PTIR. ISBN 83-905219-7-0.

Michałek R., Kowalski J. 2002. Od maszynoznawstwa do inżynierii rolniczej. – Monografia Wydawnictwo PTIR. ISBN 83-905219-8-9.

Michałek R., Kowalski J. 2007. Od techniki rolniczej do agroinżynierii. Monografia. Wydawnictwo PTIR. ISBN 83-917053-4-X.

Analiza aktywności komitetów naukowych i problemowych w latach 2003–2005. 2006. Materiały do użytku służbowego. Warszawa.

Komitety naukowe Wydziału Nauk Rolniczych, Leśnych i Weterynaryjnych PAN – Kadencja 2003–2006. Maszynopis. Warszawa.

SCIENTIFIC COMMITTEES OF PAN IN DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL ENGINEERING SCIENTIFIC RESEARCH PERSONNEL

Summary. The paper presents present network of scientific committees subordinated to PAN [polish Academy of Sciences] and their allocations to particular departments as well as numbers and structures of PAN members and names of committees operating at the Department V. Base on criteria determined by the Board of PAN the best 10 and the least active 10 committees were chosen. Particular attention was paid to the PAN Committee of Agricultural Technology and its influence on activities of the agricultural engineering branch as a whole.

Key words: science, committees, research personnel, development

Adres do korespondencji:

Rudolf Michałek; e-mail: rmichalek@ar.krakow.pl
Katedra Inżynierii Rolniczej i Informatyki
Akademia Rolnicza w Krakowie
ul. Balicka 116B
30-149 Kraków